

SABINE JOOSHELOH/LANDSHOOP

Goede bedoelingen vergroten soms de eenzaamheid

De cijfers liegen er niet om: van alle volwassen Brabanders kampen er 600.000 wel eens met eenzaamheidsgevoelens. Bij 150.000 van hen is er sprake van ernstige eenzaamheid. Er is een veelheid aan projecten om mensen uit die situatie te halen. Maar werkt het ook echt? Die vraag stond centraal tijdens de BVWO-conferentie 'Brabant niet meer eenzaam', op 30 september.

De Brabantse Vereniging van instellingen voor Welzijn Ouderen (BVWO) koos bewust voor dit thema. 'Tijdens gesprekken met onze achterban constateerden we keer op keer dat eenzaamheid een groot probleem is.' Aan het woord is Egi Pellemans, die de BVWO vanuit Zet beleidsmatig ondersteunt en de drijvende kracht is achter deze conferentie. 'De meeste methodieken voor de aanpak van eenzaamheid zijn gericht op het toeleiden naar ontmoeting. De effectiviteit ervan is veelal niet wetenschappelijk aangetoond. En door het ontbreken van goede oplossingen, wordt eenzaamheid ook lang niet altijd optimaal gesignaleerd. We starten binnenkort met een project waarin we bekende methodieken voor signaleren en interveniëren beschrijven en onderzoeken op de beleefde effectiviteit.'

Ambitueus

Het project draagt de ambitieuze titel 'Brabant niet meer eenzaam'. 'We weten natuurlijk dat dit geen haalbaar doel is. We moeten toewerken naar een actief systeem van signaleren, verwijzen en interveniëren. De noodzaak tot samenwerken daarbij is groot. We vinden het belangrijk dat professionals hun ervaringen kunnen delen. Daartoe brengen we de informatie actief naar buiten en stimuleren we kennisuitwisseling. Het project loopt door tot 2012, en als we dan bereikt hebben dat er meer aandacht is voor dit groeiende probleem en meer mensen de uitweg voor eenzaamheid weten te vinden, dan zijn we heel tevreden.'

Eenzaamheid door de jaren heen

Theo van Tilburg is hoogleraar Sociale Gerontologie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en hij volgt sinds 1992 duizenden 55+ers. Voor een zaal met ruim honderd managers, ouderenwerkers, vertegenwoordigers van kerken en vrijwilligers schetst hij de maatschappelijke ontwikkelingen

die samenhangen met eenzaamheid. Hij constateert dat de individualisering veel keuzemogelijkheden heeft gebracht. Met als gevolg dat we de eisen die we aan onze relaties stellen hebben verhoogd.

Domotica en koffie

Van Tilburg vervolgt: 'We zien ook dat de werkcontext steeds belangrijker wordt voor de sociale contacten, met name bij hoger opgeleiden. Die contacten blijven ook na de pensionering bestaan. De groep van lager opgeleiden wordt door de jaren heen kleiner, maar tegelijkertijd ook kwetsbaarder. ICT is ook een ontwikkeling die van invloed is. 'We moeten er voor zorgen dat nieuwe toepassingen slim ingezet worden. Bijvoorbeeld door te stimuleren dat virtuele contacten via domotica opgevolgd worden door een live kopje koffie.' Een ontwikkeling in de nabije toekomst is dat de eerste generaties Turken en Marokkanen ouder worden. We weten nu al dat de eenzaamheidsproblematiek bij die groepen sky-high is, tot wel vier keer zo groot als onder autochtonen.'

Eenzaamheid in soorten en maten

Om te kunnen bepalen welke interventies werken en welke niet, is het van belang het begrip eenzaamheid goed in kaart te brengen. Anja Machiels is senior onderzoeker bij het Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie (LESI) van de Universiteit van Utrecht en lid van de begeleidingscommissie Brabant niet meer eenzaam.

'Eenzaamheid manifesteert zich in gradaties. Wij typeren vier varianten, van een dreigend isolement oplopend naar een structureel isolement dat verweven is met andere problematiek. Bovendien maakt het voor de interventiemogelijkheden veel uit of een eenzame actief gericht is op verandering of niet.'

Deskundige diagnose

Projecten ter bestrijding van eenzaamheid zijn vaak gericht op deelname aan groepsactiviteiten en ontmoeting. 'Daar is op zich niets mis mee, maar het is slechts effectief voor een deel van de doelgroep. Wil je de lastiger te bereiken eenzamen helpen, dan is meer deskundigheid bij de diagnose nodig en maatwerk voor de aanpak.' Machiels steekt de aanwezigen een hart onder de riem. 'Professionals willen vaak te veel. Ze willen iedereen uit de eenzaamheid halen. In sommige gevallen neemt de eenzaamheid niet af, maar verbetert de kwaliteit van leven wel degelijk dankzij een interventie. Op die manier behaal je ook resultaat.'

Databank

Alle goede bedoelingen ten spijt, komt het toch ook voor dat interventies juist een averechts effect hebben. 'Soms verergert de situatie als een project is afgelopen. De betrokkenen vallen terug in hun oude patroon, maar zijn zich naderhand veel meer bewust van hun probleem.' Dit stelt Peter Rensen van MOVISIE, het Kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling. Samen met collega Hilde van Xanten geeft hij een uiteenzetting over een nieuwe databank van Movisie. 'We plaatsen methodieken gericht op het bestrijden van eenzaamheid, maar ook op het voorkomen ervan.' Daar waar mogelijk worden de beschrijvingen voorzien van effectonderzoek. 'Met deze databank ontsluiten we een schat aan informatie. Voor professionals kan het een hulpmiddel zijn bij het bepalen van de methodiek. Maar de databank moet nog verder gevuld worden, daarvoor hebben we input vanuit het veld nodig.'

Meer weten over de databank van Movisie? Kijk op www.movisie.nl/effectivesocialeinterventies

De jaarpublicatie van de BVWO is gewijd aan het thema eenzaamheid, met o.a. ook informatie over deze dag en het project 'Brabant niet meer eenzaam'. De publicatie is gratis te bestellen via: info@bvwo.nl

Het project 'Brabant niet meer eenzaam' is een samenwerking tussen Zet en de BVWO. Meer informatie: epellemans@zet-brabant.nl

SHERMAN/NANCI